

In 1855 zag de synode zich genoodzaakt akkoord te gaan met een fusie van de *Kerkelijke courant* en het *Kerkelijk weekblad*, uitgegeven door de gebr. Muller en de firma Ten Haaf te 's-Gravenhage. Vele lezers waren namelijk Kits van Heijningen en zijn *Kerkelijke courant* trouw gebleven, volgens Muller vanwege de kwade reuk die de handelingen van de ASC hadden verspreid.⁸⁵ Kits van Heijningen kon zelfs de naam van zijn courant behouden, hetgeen bewijst hoe sterk zijn positie was. Uitgever Van Heijningen had het strijdtoneel verlaten. Hij verkocht zijn blad aan de J.M. ten Haaf te 's-Gravenhage.⁸⁶

11. Conclusie

In dit artikel wordt de moeilijke start van de *Kerkelijke courant* beschreven. De *Boekzaal*, decennia lang het kerkelijk orgaan bij uitstek, was in de ogen van velen een volstrekt verouderd blad. Hoofdredacteur Mensinga was een omstreden figuur. Daarbij komt dat steeds meer uitgevers zich gingen bewegen op het terrein van de kerkelijke pers, en dat de kerk zich langzamerhand van de bevoogdende omstrengeling van de overheid bevrijdde. De uitgever en redactie van de *Boekzaal* hebben te laat onderkend dat het tijd was de bakens te verzetten. Theologische elementen in de strijd om het kerkelijk orgaan zijn met name aanwijsbaar in de keuze voor Kits van Heijningen en tegen Moll. Ook het feit dat de vader van Kits van Heijningen op synodaal niveau verscheidene periodes kerkelijke functies vervulde is van belang geweest. In 1850 kwam de zaak tot een afronding: Het *Godsdienstig weekblad en kerkelijke courant*, vanaf 1852 *Kerkelijke courant*, onder redactie van G.P. Kits van Heijningen, zou per 1 januari 1851 het officiële orgaan van de Nederlandse Hervormde Kerk zijn. Verschil van inzicht over de mate van redactionele vrijheid en persoonlijke belangen leidde er in 1853 toe dat de officiële status werd toegekend aan het *Kerkelijk weekblad*, onder redactie van H.M.C. van Oosterzee. Nauwelijks één jaar later bleek hoe sterk de positie van Kits van Heijningen was: na een fusie verscheen per 1 januari 1855, onder redactie van Kits van Heijningen en Van Oosterzee, als officieel orgaan van de synode der Nederlandse hervormde kerk de *Kerkelijke courant*. Het blad zou tot 1916 blijven bestaan. Het blad heeft jarenlang, onder hoofdredacteurs als H.Brouwer, M.A. Beversluis en M.A. Gooszen, een Groningse kleur gekend.

85. Uitgever Van Heijningen schroomde niet de zijns inziens laakbare handelwijze van de ASC in het openbaar aan de kaak te stellen.

86. *Nieuwsblad voor den boekhandel*, 21 januari 1855.